

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Ndob/16/2024
Identifikačné číslo spisu:	6123264303
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Lenka Praženková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6123264303.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Lenky Praženkovej a členiek senátu JUDr. Gabriely Mederovej a Mgr. Sone Pekarčíkovej, v spore žalobcu Slovenská republika za ktorú koná Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Mlynské nivy 44/a, Bratislava, IČO: 00 686 832, proti žalovanému Monterey s.r.o., Košická 49, Bratislava, IČO: 52 439 674, o zaplatenie 4 617 eur s príslušenstvom, vedenom na Mestskom súde Bratislava III pod sp. zn. B2-26Cb/78/2023, o nesúhlase Mestského súdu Bratislava III s postúpením sporu Okresným súdom Banská Bystrica sp. zn. 3Up/418/2023, takto

rozhodol:

P r í s l u š n ý m súdom na konanie o spore je Mestský súd Bratislava III.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Banská Bystrica dňa 25. mája 2023 postúpil spor na prejednanie a rozhodnutie Okresnému súdu Bratislava II z dôvodu, že po podaní odporu žalovaným, bol zo strany žalobcu podľa § 10 ods. 3, resp. § 14 ods. 3 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní v platnom znení (ďalej tiež „zákon o UK“) podaný návrh na pokračovanie v konaní na súde príslušnom na prejednanie veci.

2. Podaním doručeným súdu dňa 11. decembra 2023 žalovaný vzniesol námietku kauzálnej príslušnosti Mestského súdu Bratislava III (pôvodne do 31. mája 2023 Okresný súd Bratislava II - pozn. súdu), pričom uviedol, že žalovaná pohľadávka má civilný, občianskoprávny charakter, keďže sa žalobca domáha vrátenia poskytnutej dotácie v zmysle ustanovenia § 13c zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky. Medzi žalobcom a žalovaným sa teda nejedná o obchodnoprávny vzťah, a preto je vecne a miestne príslušným súdom na prejednanie a rozhodnutie sporu Mestský súd Bratislava IV.

3. Mestský súd Bratislava III listom zo dňa 17. mája 2024 na základe vznesenej námietky žalovaného predložil spis Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) na rozhodnutie o nesúhlase s postúpením sporu, pričom uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáha voči žalovanému občianskoprávneho nároku, teda nie je založená kauzálna príslušnosť Mestského súdu Bratislava III. Na

jeho rozhodnutie je vecne a miestne príslušný Mestský súd Bratislava IV aj s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Ndob/24/2023 zo dňa 10. októbra 2023.

3.1 Uviedol, že zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) neupravuje pre Mestský súd Bratislava III miestnu príslušnosť, ale výlučne kauzálnu príslušnosť pre určité, konkrétne definované typy sporov, v ustanovení § 22 písm. a) CSP pre obchodnoprávne spory, v ustanovení § 23 písm. a) CSP pre zmenkové spory, v ustanovení § 26 písm. a) CSP pre spory z nekalosúťažného konania a autorskoprávne spory, v ustanovení § 27 CSP pre spory z hospodárskej súťaže, v ustanovení § 28 CSP pre spory týkajúce sa rozhodcovského konania a v ustanovení § 29 CSP pre spory z burzových obchodov.

3.2 V predmetnom spore sa nejedná o žiaden z vyššie uvedených typov sporov bez ohľadu na to, že v konaní je žalobcom aj žalovaným obchodná spoločnosť. Pre naplnenie kauzálnej príslušnosti v zmysle § 22 písm. a) CSP je nevyhnutné, aby bola naplnená kvalitatívna stránka pojmu obchodnoprávny spor. O obchodnoprávny spor by išlo vtedy, ak by išlo o spor podľa druhej časti zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej aj „OBZ“), prípadne o spor zo záväzkového vzťahu, ktorý možno podľa ustanovení § 261 a § 262 OBZ považovať za obchodný záväzkový vzťah podľa tretej časti OBZ.

3.3 Z obsahu spisu je zrejmé, že si žalobca uplatňuje nárok na vrátenie dotácie na nájomné z rozpočtovej kapitoly Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, ktorá bola poskytnutá žalovanému v postavení nájomcu prostredníctvom svojho prenajímateľa na prevádzku Skiny - predajňa spodnej bielizne. Je teda zrejmé, že ide o uplatnenie nároku na vrátenie dotácie bez opory v obchodnoprávných predpisoch, základ tvrdeného nároku vychádza z predpisu vecného práva, a to bez odkazu na možné použitie predpisov obchodného práva. Vzťah medzi sporovými stranami je založený výlučne spôsobom obsiahnutým v osobitnom predpise, a to ako vo vzťahu k úprave vzniku nároku (podľa § 13c zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky, tak aj povinnosti vrátiť poskytnutú dotáciu v prípade jej neoprávneného prijatia. S ohľadom na uvedené je teda nesúhlasiaci súd názoru, že v spore ide o občianskoprávny nárok, na prejednanie ktorého je príslušný Mestský súd Bratislava IV, a teda nie je založená kauzálna príslušnosť Mestského súdu Bratislava III.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“) ako súd spoločne nadriadený Okresnému súdu Banská Bystrica a Mestskému súdu Bratislava III na rozhodnutie o príslušnosti (§ 43 ods. 2 CSP), po preskúmaní okolností sporu o príslušnosť dospel k záveru, že nesúhlas Mestského súdu Bratislava III (v čase postúpenia sporu Okresný súd Bratislava II - pozn. súdu) s postúpením mu sporu Okresným súdom Banská Bystrica nie je dôvodný.

5. Podľa § 36 ods. 1 a 2 CSP, konanie sa uskutočňuje na súde, ktorý je na prejednanie príslušný. Príslušnosť sa určuje podľa okolností v čase začatia konania, takto určená príslušnosť trvá až do skončenia konania.

6. Podľa § 40 CSP v znení účinnom od 1. júla 2023, súd aj bez námietky skúma vecnú príslušnosť, kauzálnu príslušnosť a funkčnú príslušnosť počas celého konania; kauzálnu príslušnosť v obchodnoprávných sporoch súd skúma iba do otvorenia pojednávania alebo predbežného prejednania sporu.

7. Podľa § 43 ods. 1 CSP, ak súd postupom podľa § 40 a § 41 zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi spor príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom žalobcu. Žalovaného upovedomí len vtedy, ak mu už bola žaloba doručená.

8. Podľa § 43 ods. 2 CSP, ak súd, ktorému bol spor postúpený, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú súdy viazané.

9. Podľa § 2 zákona o upomínacom konaní, na konanie je kauzálné príslušný Okresný súd Banská Bystrica.

10. Podľa § 14 ods. 3 zákona o upomínacom konaní, ak žalobca v lehote podľa odseku 1 podá návrh na pokračovanie v konaní, súd postúpi vec do piatich pracovných dní súdu príslušnému na jej prejednanie podľa Civilného sporového poriadku a strany o tom upovedomí.

Ak príslušným na jej prejednanie je súd podľa § 2, súd strany upovedomí o pokračovaní v konaní.

11. Podľa § 12 CSP, na konanie v prvej inštancii je príslušný okresný súd, ak tento zákon neustanovuje inak.

12. Podľa § 13 CSP, na konanie v prvej inštancii je miestne príslušný všeobecný súd žalovaného, ak nie je ustanovené inak.

13. Podľa § 15 ods. 1 CSP, všeobecným súdom právnickej osoby je súd, v ktorého obvode má právnická osoba adresu sídla.

14. Podľa § 22 písm. a) CSP (v znení účinnom od 1. júna 2023), na konanie v obchodnoprávných sporoch je príslušný Mestský súd Bratislava III pre obvod Krajského súdu v Bratislave.

15. Podľa § 2 ods. 2 písm. a) OBZ, podnikateľom podľa tohto zákona je osoba zapísaná v obchodnom registri.

16. Podľa § 261 ods. 2 OBZ sa touto časťou zákona spravujú takisto záväzkové vzťahy medzi subjektom verejného práva, ak sa týkajú zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti.

17. Podľa ust. § 261 ods. 3 písm. a) OBZ je na účely odseku 2 subjektom verejného práva štátny orgán.

18. Podľa ust. § 6 ods. 1 písm. e) a f) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky ústredným orgánom štátnej správy pre podporu malého podnikania a stredného podnikania vrátane podpory potravinárskych produktov, ktoré nie sú zaradené do prílohy I Zmluvy o fungovaní Európskej únie a podpory spracovania dreva a biotechnológií a pre stratégiu tvorby podnikateľského prostredia a podporu podnikateľského prostredia vrátane podpory potravinárskeho podnikateľského prostredia, ktorého produkty nie sú zaradené do prílohy I Zmluvy o fungovaní Európskej únie a podnikateľského prostredia v oblasti spracovania dreva a biotechnológií.

19. Podľa ust. § 13c ods. 1 zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poskytovaní dotácií“), dotáciu z rozpočtovej kapitoly ministerstva na príslušný rozpočtový rok možno poskytnúť na úhradu nájomného, ktorým je plnenie v peniazoch, na ktoré je prenajímateľ oprávnený podľa nájomnej zmluvy alebo obdobnej zmluvy podľa právneho poriadku iného štátu zakladajúcej právny vzťah, ktorého obsahom je právo nájomcu užívať najneskôr od 1. augusta 2020 predmet nájmu (ďalej len „dotácia na nájomné“), ktorého užívanie na dohodnutý účel bolo v súvislosti so zamedzením následkov šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 opatreniami orgánov štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva, zriaďovateľov škôl a školských zariadení, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky alebo uznesením vlády Slovenskej republiky znemožnené uzavretím predmetu nájmu, prerušením vyučovania na školách a v školských zariadeniach, podstatne obmedzené zákazom prítomnosti verejnosti v predmete nájmu alebo obmedzením slobody pohybu a pobytu zákazom vychádzania (ďalej len „sťažené užívanie“); dotácia na nájomné sa neposkytuje poskytovateľovi ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ktorému sa poskytuje úhrada za poskytnutú zdravotnú starostlivosť.

20. Podľa ust. § 13c ods. 4 písm. d) zákona o poskytovaní dotácií, dotáciu na nájomné možno

poskytnúť nájomcovi na základe žiadosti prenajímateľa, ktorým môže byť právnická osoba - podnikateľ.

21. Podľa ust. § 13c ods. 8 zákona o poskytovaní dotácií, nájomcovi možno poskytnúť dotáciu na nájomné na základe schválenej schémy pomoci a výzvy na predkladanie žiadostí.

22. Podľa ust. § 3 ods. 2 písm. a) zákona č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sídlach a obvodoch súdov“), sídlom Krajského súdu v Bratislave je mesto Bratislava a jeho obvod tvoria aj obvody mestských súdov podľa § 2 ods. 1 až 4 zákona.

23. Z obsahu návrhu na vydanie platobného rozkazu vyplýva, že v predmetnom spore sa žalobca (subjekt verejného práva - štátny orgán) domáha voči žalovanému (právnickej osobe - obchodnej spoločnosti) zaplata sumy 4 617,- eur, titulom vrátenia poskytnutej dotácie na nájomné, z dôvodu jej neoprávneného prijatia. Na základe podaného návrhu Okresný súd Banská Bystrica vydal dňa 30. marca 2023 platobný rozkaz č. k. 3Up/418/2023-32, proti ktorému podal žalovaná spoločnosť včasný a odôvodnený odpor. Okresný súd Banská Bystrica následne postupom v súlade s § 14 ods. 1 zákona o upomínacom konaní žalobcu vyzval, aby sa k podanému odporu písomne vyjadril v lehote 15 dní od doručenia výzvy súdu a tiež, aby v stanovenej lehote uviedol, či navrhuje pokračovanie v konaní proti žalovanému na súde príslušnom na prejednanie veci podľa CSP. Keďže žalobca vo vyjadrení k odporu navrhol, aby konanie pokračovalo na súde príslušnom na prejednanie veci podľa CSP, Okresný súd Banská Bystrica spor postúpil Mestskému súdu Bratislava III a strany sporu o postúpení veci upovedomil.

24. Najvyšší súd Slovenskej republiky s poukazom na uvedené konštatuje, že pre rozhodnutie predmetného sporu o príslušnosť bolo zásadné vyriešiť otázku povahy tohto sporu. Pre zodpovedanie otázky, či základom sporu je záväzkový vzťah majúci obchodný charakter a jedná sa o spor obchodnoprávny, alebo či ide naopak o spor občianskoprávny, je potrebné skúmať povahu subjektov daného vzťahu, a tiež povahu záväzkového vzťahu. Pri posúdení charakteru záväzkového vzťahu najvyšší súd vychádzal zo skutočností vyplývajúcich z návrhu na vydanie platobného rozkazu a pripojených príloh, podľa ktorých žalobca poskytol žalovanému dotáciu na úhradu nájomného v zmysle ust. § 13c zákona o poskytovaní dotácií, ktorú v rámci predmetného konania požaduje vrátiť späť z dôvodu nesplnenia podmienok na jej poskytnutie. Poskytovanie dotácie štátom v prospech jednotlivých subjektov určených zákonom (napr. zákon o poskytovaní dotácií), ako tomu bolo v danom prípade, podľa názoru najvyššieho súdu spadá pod pojem „zabezpečovanie verejných potrieb“ v zmysle ust. § 261 ods. 2 ObZ. Dotácia bola žalobcom poskytnutá na nájom žalovaného, ktorý prenajaté priestory užíval na základe Zmluvy o podnájme zo dňa 1.12.2019 na podnikateľské účely, konkrétne sa jednalo o predajňu spodnej bielizne v Dunajskej Strede. Žalovaný teda z pozície podnikateľa žiadal prostredníctvom svojho prenajímateľa o poskytnutie dotácie na nájom od žalobcu, v súlade s ust. § 13c ods. 4 písm. d) zákona o poskytovaní dotácií. V danom bode najvyšší súd poznamenáva, že dotácie na nájom boli poskytnuté v rámci schválených schém štátnej pomoci na podporu podnikov v súvislosti s vypuknutím ochorenia COVID - 19 - dotácie na nájomné. Predmetné dotácie boli poskytované ako reakcia štátu na vypuknutie nákazy COVID - 19 za účelom nápravy vážnej poruchy fungovania v hospodárstve členského štátu, pričom má svoj právny základ na úrovni práva Európskej únie v čl. 107 ods. 3 písm. b) Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Nepochybne riadne fungovanie hospodárstva má pozitívny vplyv na verejné potreby, teda pohľadávka vzniknutá medzi stranami predmetného sporu sa týka zabezpečenia verejných potrieb.

25. Z pohľadu subjektov záväzkového vzťahu, z ktorého predmetný spor vyplýva, žalobcom je Slovenská republika, za ktorú koná Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky a ministerstvo je bez akýchkoľvek pochyb subjektom verejného práva podľa § 261 ods. 3 písm. a) OBZ. Keďže žalovaný je podnikateľom podľa § 2 ods. 2 písm. a) OBZ, záväzkový vzťah založený medzi stranami sporu poskytnutím dotácie podľa citovaných ustanovení zákona o poskytovaní dotácií je potrebnú posúdiť v súlade s § 261 ods. 2 a 3 OBZ ako vzťah medzi subjektom verejného práva pri zabezpečovaní verejných potrieb a podnikateľom pri jeho podnikateľskej činnosti. Zväzkové vzťahy medzi podnikateľmi a

subjektmi verejného práva upravuje odsek 2 až 5 § 261 OBZ. Zákon tu prelamuje zásadu vyslovenú v odseku 1, že na oboch stranách záväzkového vzťahu musia byť podnikatelia, a pripúšťa, aby režimu Obchodného zákonníka boli podriadené aj vzťahy, kde podnikateľ vystupuje ako subjekt len na jednej strane (tzv. jednostranné obchody). Zákon vyžaduje, aby na jednej strane záväzkového vzťahu stál podnikateľ a aby záväzok súvisel s jeho podnikateľskou činnosťou. Na druhej strane záväzku môžu vystupovať subjekty verejného práva a záväzok sa musí týkať zabezpečenia verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky. Ako najvyšší súd uviedol vyššie, záväzkový vzťah medzi stranami sporu v prejednávanej veci, t. j. medzi Slovenskou republikou konajúcou prostredníctvom Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky, ktoré je podľa § 6 ods. 1 písm. e) a f) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov ústredným orgánom štátnej správy pre podporu malého a stredného podnikania a stratégie tvorby podnikateľského prostredia a podporu podnikateľského prostredia a právnickou osobou, ktorej bola poskytnutá dotácia na nájom v súvislosti s výkonom jej podnikateľskej činnosti, je obchodným záväzkovým vzťahom spadajúcim pod ust. § 261 ods. 2 OBZ.

26. Najvyšší súd SR v nadväznosti na uvedené uvádza, že ustanovenie § 261 OBZ kogentným spôsobom vymedzuje, ktoré záväzkové vzťahy podliehajú právnej úprave obsiahnutej v tretej časti Obchodného zákonníka, a teda kde sa uplatní právna úprava Obchodného zákonníka ako *lex specialis* vo vzťahu k všeobecnej úprave v Občianskom zákonníku. Ide o obligatórne uplatnenie Obchodného zákonníka, preto v týchto prípadoch nemožno aplikáciu Obchodného zákonníka vylúčiť dohodou strán. Obchodné záväzkové vzťahy treba vnímať ako pojem hmotného práva, na rozdiel od pojmu obchodné veci (obchodné spory), ktorý patrí do terminológie procesného práva. Hoci obchodnoprávny spor nie je bližšie normami procesného práva definovaný, keďže procesné normy slúžia realizácii hmotného práva, ktoré je súdom v konaní nachádzané a chránené, bolo by neúčelné aby spory vyvolané z obchodného záväzkového vzťahu neprejednávali a nerozhodovali súdy kauzálné príslušné v obchodnoprávných sporoch podľa ust. § 22 CSP. Z procesnoprávneho hľadiska sa tak v danom prípade jedná o obchodnoprávny spor, v ktorom sa koná a rozhoduje o uplatnenom práve vzniknutom v rámci obchodného záväzkového vzťahu.

27. Žalovaný po postúpení danej veci Mestskému súdu Bratislava III namietol jeho príslušnosť na prejednanie a rozhodnutie veci z dôvodu, že sa nejedná o obchodnoprávny spor, ale o spor občianskoprávny, na ktorého prejednanie je príslušný Mestský súd Bratislava IV a Mestský súd Bratislava III sa s touto námietkou stotožnil, pričom poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 10. októbra 2023, sp. zn. 5Ndob/24/2023, v ktorom senát 5O obdobný spor posúdil ako spor občianskoprávny. Najvyšší súd k uvedeným námietkam považuje za potrebné uviesť, že z doterajšej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že tento rozhodoval už viacero sporov o príslušnosť vo veciach s obdobným predmetom konania (vrátenie dotácií poskytnutých zo strany Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky jednotlivým podnikateľským subjektom). V uzneseniach najvyššieho súdu sp. zn. 2Ndob/11/2023 z 31. októbra 2023, sp. zn. 3Ndob/64/2023 z 24. januára 2024, sp. zn. 4Ndob/65/2023 z 27. marca 2024, ako aj sp. zn. 3Ndob/17/2024 zo dňa 23. apríla 2024 sp.zn.1Ndob/5/2024 zo dňa 20. júla 2024 prijal súd obdobné závery ako v prejednávanej veci, čiže povahu predmetných sporov ustálil ako obchodnoprávnu. Žalobcom označené rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 10. októbra 2023, sp. zn. 5Ndob/24/2023, je preto potrebné vnímať ako rozhodnutie ojedinelé, ktoré nespadá do rámca „ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu“. Ako vyplýva z uznesenia najvyššieho súdu, sp. zn. 3Cdo/6/2017 zo 6. marca 2017, „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú ako judikáty publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR. Do tohto pojmu možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj jednotlivito v doposiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali“.

28. Vychádzajúc z uvedeného, Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že v prejednávanom obchodnoprávnom spore je v zmysle § 22 písm. a) CSP v znení účinnom od 1. júna 2023 v spojení s §

13, § 15 CSP a § 3 ods. 2 písm. a) zákona o sídlach a obvodoch súdov, kauzálnie príslušným súdom na prejednanie a rozhodnutie sporu Mestský súd Bratislava III, a to s ohľadom na skutočnosť, že žalovaný je právnickou osobou s adresou sídla v obvode mestských súdov podľa § 2 ods. 1 až 4 zákona o sídlach a obvodoch súdov, ktoré spadajú do obvodu Krajského súdu v Bratislave.

29. Nesúhlas Mestského súdu Bratislava III s postúpením veci Okresným súdom Banská Bystrica nie je dôvodný, keďže na konanie v danom obchodnoprávnom spore je kauzálnie príslušný Mestský súd Bratislava III.

30. Rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.